

דברי הימים

ליקוטי דברי תורה על פרשת השבוע

נלקח מספר "שערי חיים" על פרשיות השבוע של מורינו הרה"צ שליט"א

זמני השבת

- 7:23 פלג המנחה:
- 8:49 כניסת החג:
- 9:04 שקיעת החמה:
- 1:41 עלות השחר מוקדם:
- 3:39 עלות השחר:
- 4:51 נץ החמה:
- 8:54 - 8:18 סופ"ז ק"ש:
- 9:51 סופ"ז תפילה מעלות:
- 10:15 סופ"ז תפילה מהנץ:
- 12:58 חצות:
- עירוב תבשילין
- 8:50 כניסת השבת:
- 10:18 מוצש"ק להגאונים:
- 10:26 מוצש"ק לר"ת:

זיכוי הרבים

רכשו לכם זכות הפצת
הגליון 'דברי חיים'
להצלחה ולסיד"ש בכל
הענינים או להנצחה
קרוביכם.

kehilasdivreichaim@gmail.com

נדבת

חפסת גליון ופצתו

לעי"נ
האשה החשובה
והכבודה מרת יהודית
חנה מקסוול ע"ה בת
הר"ר שלמה וויט צ"ל
נלב"ע כ"ז ניסן התשנ"ב

קידוש השם

חג השבועות הוא חגם של הגרים, שהרי דוד המלך מוצאו מרות המואביה שהיתה גרת צדק. ונוהגים לעלות בערב החג להר ציון, "כי מציון תצא תורה" ושם גם נמצא קברו של דוד המלך. אנשי הר ציון היו מקבלים בכרכה ובכבוד את גרי הצדק העולים להר ועורכים להם סעודה מיוחדת, נתנים להם ירק ופרחים הגדלים על ההר כדי שיקשטו בהם את בתיהם, ואף מספרים להם מעשיות וספורים על גרים שנספחו לעמינו, וקידשו את השם.

אחד מן הסיפורים האלה הוא סיפורו של הגר אברהם בן אברהם מוילנה, מי שהיה הגרף פוטוצקי, שדבק בעמו החדש ומצא את דרכו אל היהדות ובחר לקדש שם שמיים ברבים במות גיבורים בעת שהועלה על המוקד ביום השני של שבועות בשנת תק"ט.

ומעשה שהיה כך היה. בעיר לנצוט התגורר אציל פולני "הרוזן פוטוצקי". לרוזן היה בן יחיד, נבון ויפה תואר. הרוזן, שהיה נוצרי אדוק, הקפיד שבנו יקבל את חינוכו אצל טובי הכמרים שהיו בעיר. הנער הסקרן נהג להטריד את מוריו בשאלות מביכות ועמוקות על אודות כתבי הקודש. הנער הרגיש שהכמרים מסתירים ממנו את האמת, והחליט שעליו לבדוק את אמונת היהודים.

פוטוצקי הצעיר פיקח היה, שנשלח על ידי אביו לפרוץ כדי להרחיב את ידיעותיו במדעים ובהשכלה. לצד הלימודים וההשתלמויות, בילה פוטוצקי את זמנו בטיולים ברחבי העיר, בפארקים ובמקומות הבילוי. אידיע והצעיר המלומד נקלע לבית מרוח. בעל בית המרוח היה יהודי מבוגר בעל זקן שיבה, שניצל כל גגע פנוי כדי לשקוד על תלמודו. הצעיר הסקרן שאל אותו לתוכן לימודיו, ולבקשתו ביאר לו הזקן פרשיות שונות מתוך התנ"ך, לצד סיפור מתן תורה ותולדות העם היהודי. פוטוצקי הצעיר היה מוקסם מהדברים. הוא ביקש לשוב אל בית המרוח במועד מאוחר יותר, כדי לשוחח עם הזקן בענינים העומדים ברומו של עולם.

הביקורים הפכו תכופים יותר ויותר, ובלבו של הצעיר החל לנקר רעיון מוזר: לנטוש את דת אבותיו, הדת הנוצרית, ולהתגייר כדת וכדין. כשגילה את מחשבותיו באזני היהודי הזקן, נחרד הלה: הוא ידע היטב את העונש שיצפה לאציל הצעיר על מעשה כזה. הוא ביקש להניא את הצעיר ממחשבתו, אך הצעיר היה בשלו. בטרם יעשה זאת, חשב פוטוצקי, עליו לנסוע לרומא ולהתחקות מקרוב אחרי הליכות חייהם של הקרדינלים ואף האפיפיור עצמו. רק כך, חשב, יוכל לקבל החלטה נכונה. לא חלף זמן רב והוא שב אל הזקן ובקשה אחת בפיו: "ברצוני להצטרף לדת היהודית!"

כשהוא מתורגש מטוהר כוונותיו של הצעיר, כתב הזקן מכתב המלצה לרבה של העיר אמסטרדם - שם לא היתה יד הכמרים תקיפה כל כך - ובירך אותו בכרכות חמות. באמסטרדם, מיהר פוטוצקי להגשים את משאלת לבו, ונקרא שמו בישראל: אברהם בן אברהם.

גר הצדק התייעץ עם הרב כיצד יוכל להתעלות במעלות הקדושה והטהרה. הרב סיפר לו על אותם בני עליה בפולין ובליטא, היושבים בבית המדרש והוגים בתורה יומם ולילה. חפץ אברהם להצטרף אף הוא אליהם, ועשה את דרכו לעיר וילנא שבליטא, שם ישב בבית המדרש ושקד על התורה ועל העבודה.

אלא, שמשפחת פוטוצקי לא נחה ולא שקטה. השמועה גונבה לאזניהם שהבן יקיר שלהם נגד באמונתם, והם החליטו לעשות כל מאמץ כדי למצוא את הבן ה'סורר', ולהשיב אותו אל האמונה הנוצרית. שלוחים נשלחו ברחבי המדינה, ותיאור הגראף הצעיר בידיהם; החיפושים קיבלו קנה מידה רחב. כשראו זאת ראשי הקהילה בוילנא, קראו לאברהם והציעו לו להגר לעיירה קטנה בשם איליה. לשם, האמינו, לא יגיעו המחפשים.

אלא שהמציאות המרה הוכיחה אחרת: באחד הימים השתובב נער פוחז בבית המדרש; גר-הצדק אברהם, שהדבר חרה לו, הוכיח את הנער. אבי הנער, בחמת זעם, מיהר אל השלטונות והסגיר את מקום מחבואו של הגראף האבוד.

שבועות של עינויים והתעללויות עברו עליו. הרים וגבעות הובטחו לו אם רק יואיל להכריז על הדת הנוצרית כדת האמת. אם לא יעשה זאת, איימו עליו, הוא יועלה חי על המוקד. אך הצעיר הנחוש סירב בתוקף. הוא הבהיר להוריו כי הוא אכן מעריך את רצונם הכן לסייע לו, אך משגילה את אמת האמונה היהודית, ממנה לא יסור.

היה זה היום השני של חג השבועות, היום בו יובל אברהם בן אברהם, הגראף פוטוצקי לשעבר, אל המוקד בכיכר המרכזית של העיר וילנא, בטקס רב רושם. מנהיגי הקהילה היהודית הזהירו את היהודים שלא לצאת מפתח בתיהם, מחשש לפרעות שיפרצו מיד לאחר ההוצאה להורג. היהודים נשארו בבתיהם, ובתי-הכנסיות שממו מאדם, כפי שהם שוממים בתקופה האחרונה לצערנו עקב הווירוס שתקף את העולם.

האש ליחכה במהירות את העצים. הכמרים ניסו לדבר על ליבו של אברהם, ברגעיו האחרונים, אך הוא לא שמע את דבריהם: ראשו היה למעלה מכך. בקריאת "שמע ישראל, ה' אלוהינו - ה' אחד" זינק הצעיר אל המדורה הבוערת, לעיניהם המשתאות של כל הצופים. הצוררים לא הסתפקו בכך; הם רצו להינקם ממנו גם אחרי מותו, ולא להביא את אפרו לקבורה. אך אחד מתושבי וילנא סיכן את נפשו, שיחד את אחד התלוינים וקיבל חלק מן האפר, אותו טמן בבית העלמין המקומי.

זמן לא רב חלף ואילן רב ענפים גדל מעל לקבר. תושבי העיר הקימו אוהל של ברזל לזכרו, לשם היו יהודי העיר וילנא נוהרים, ומזכירים את שמו בקדושה ובאהבה.

העורך

וּלְיִצְחָק בְּתוֹלְדוֹתָיו הָאֵלֶּם:

אחז"ל בשבת דף פ"ח. מלמד שכפה עליהם ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, והקושיא ידוע למה הוצרך לכפות עליהם ההר והלא אמרו ביחד נעשה ונשמע, ועוד קשה הלא יש טענה שקיבלו התורה בכפיה, ואיך אפשר לכפות לקבל איזה דבר ואח"כ לבוא בטענה למה אין אתה מקיים את הדבר, ותי' **צִשַׁפְתָּ אֱמֶת** כי מה שכפה עליהם ההר כגיגית לא היתה בתורה כפיה אלא הקב"ה הראה להם גודל מעלת קדושת התורה, והגביה עליהם ההר ואמר אם אתם מקבלים התורה, הרי הטבע משועבד להתורה וממילא ההר ישאר תלוי באויר, כי כח התורה יכול לשנות הסדר ולעשות דברים שהם היפוך הטבע, ואם לא תקבלו התורה אזי ההר יפול מעצמו כמו שאר דברים טבעיים שטבע הארץ למשוך הכל למטה, וממילא ענין הכפיה היה להורות להם כח התורה המושלת על הטבע

כָּל אֲשֶׁר דִּיבַר הוּא נִעְשָׂה וְנִשְׁמָע:

צִמְקוּרָה איתא עוד ב' פעמים נכתב "ונשמע", א' ונשמע קולו בבואו אל הקודש, ב' ונשמע פתגם המלך [במגילת אסתר], והשייכות ביניהם כתב **צִסְפֵּר צִצַּט מוֹסֵר** עפי"ד המשנה באבות פרק שישי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, והק' הבעש"ט הק' מי שומע את הבת קול, אולי הצדיקים, והלא אדרבה אותן שמבזים התורה הם חייבין לשמוע הבת קול, ואם הם לא שומעים לאיזה צורך צריכים הבת קול, ותי' שהבת קול הוא שבכל יום האדם מתעורר לרגע קלה וחושב עכ"פ מחשבה טובה להתחזק ולעזור לבו ללימוד התורה ובעבודת השי"ת, זה הוי כבת קול מן השמים, אבל בוודאי מי שמסתובב בשווקים וברחובות, שם לא ישמע הבת קול, ולזה בא הרמז כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע דהיינו שמיעת הבת קול, וא"ת איפה שומעין הבת קול לזה בא התשובה "ונשמע קולו בבואו אל הקודש", דהיינו לבית המדרש שם ישמע הבת קול, ועי"ז יתחזק שיהיה שומע פתגם המלך דהיינו תורת מלכו של עולם.

"בְּיוֹם הָאֵלֶּם" בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי:

דבר פלא הוא שכל מאורע שבתנ"ך יש תאריך וזמן, אבל קבלת התורה שהוא היום הכי גדול בקיום עם ישראל לא נכתב הזמן, ואפילו בתורה שבע"פ לא תברר הזמן המדוייק אם ו' סיון או ז' סיון, להורות שהתורה הוא למעלה מן הזמן ואינו משועבד לה, וא"א להאדם להיפטר ולומר עכשיו אין לי זמן ללמוד, או שלפי רוח הזמן קשה לקיים מצוה או הלכה זו, כי התורה והמצוות הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

בפסחים ס"ח איתא רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקגרים כמה יוסף איכא בשוקא, ולכאורה יש להבין מה היתה כונתו בזה, ופי' כ"ק האלמו"ר מקלוזענצורג ז"ל פי' לפי מה דמבואר בנדרים דף מ"א שר' יוסף חולה היה ושכח תלמודו מחמת אונסו, ובודאי היה מצטער מזה, אמנם קי"ל חישב לעשות מצוה ונאנס מעלה עליו הכ' כאילו עשאו, וי"ל ראה גמורה לזה מקבלת התורה דהנה אמרו חז"ל שתנאי התנה הקב"ה בבריאת העולם שיקבלו התורה ביום השישי דוקא, כמש"כ "יום השישי", אלא דנאנסו מחמת חיוב לשמוע לדברי משה רבינו, שדרש היום וממחר, וזה נקרא אונס מחמת איסור דרבנן כמבואר כמ"פ, ומ"מ חשב הקב"ה כאילו קיבלו התורה, ולכן אמר ר' יוסף אי לאו "ההוא יומא" דחש כאילו עשאו, וממילא גם מה שנשכח ג"כ חשוב.

וַיּוֹצֵא מִשָּׁה אֶת הָעֵלֶם לְקִרְיַת הָאֱלֹקִים:

צִמְלֵכָה איתא שקודם קבלת התורה הוצרך משה רבינו ללכת מאוהל לאוהל להעיר את בני ישראל משינתם ושילכו לקבל התורה, וקשה להבין את הלכו כל הכלל ישראל לישון, הלא הם היו דור דיעה וצדיקים גדולים וגם לאחר שספרו מ"ט יום ואמרו נעשה ונשמע, והמתינו בהשתוקקות ליום ו' סיון, וידעו שכל העולם כולו ממתין ליום שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית שאם לא יקבלו התורה יחזור כל העולם לתוהו ובוהו, וכולם הלכו לישון! ותי' סרה"ק ר' לוי ז"ל **מִצְאָרְלִיטְסוֹב ז"ל** זי"ע [כדרכו בקודש בלימוד זכות על בני ישראל], שבאמת הכינו עצמם בני ישראל לקבלת התורה בכל ההכנות, וידעו גודל חשיבות התורה והשתוקקו מאוד לקבלת התורה, אמנם כששמעו שהקב"ה הולך מאומה לאומה ומבקש אותם שהם יקבלו התורה, חשבו לעצמן הלא בוודאי אם נותנים להם מתנה גדולה וחשובה כמו התורה הקדושה, בלי שום ספק יקבלו את התורה, ולא יכלו להעלות על הדעת שיהיו הגויים מוותרים על קבלת חמדה גנוזה כזו, וממילא התייאשו מקבלת התורה בחשבם שהגויים יקבלו התורה, וממילא הלכו לישון כראוי, נמצא השינה לא היתה מחמת התרשלות, אדרבה בזה הראו איך קבלת התורה היה כל כך חשוב בעיניהם, וחשבו שבוודאי יקחו הגויים את התורה, אמנם הגויים לא הבינו חשיבות התורה, משא"כ בני אברהם יצחק ויעקב שידעו מאבותיהם מהו התורה הקדושה וחשיבותו, הם קיבלו את התורה.

למה נקרא החג בשם שבועות שהוא לכאורה רק ההכנה לקראת החג, ולא נקרא יום מתן תורה כמו שאומרים בתפילה, ראיתי **צִסְפֵּר מִצְוֹת הַשְּׁעָרִים** שהאדם יכול לעשות רק ההכנה ועצם נתינת התורה הוא מתנה מן השמים, ולכן צריכים להתפלל על זה כל כך והאר עיינינו והערב נא ונשמח וכו', ועתה עם שמוע תשמעו ההתחלות קשות ואח"כ בא העריבות

הַשֹּׁמֵר לֶךְ וְשֹׁמֵר נִפְשֶׁךָ מֵאֹדוֹ וְגוֹי יוֹם אֲשֶׁר עֲמַדְתָּ וְגוֹי:

ענין זכירת היום אף שביום שעמדו לא אמר ולא מידי שהיה ביום הראשון, י"ל דקאי על הסנה עמו אנכי בצרה התחזקות שבכל מצב צריכים ליסע מהרפידים, שלא ירגיש רפיון, ורצון שוכני סנה.

שבועות כנגד יצחק ענין תחיית המתים, כי באור פניך נתת לנו ה"א תורת חיים, ענין יאר ה' פניו קאי על אריכת ימים, כי עמך מקור חיים באורך נראה אור, אור הוא הכח של התחדשות הבריאה ויאמר א' יהי אור ויהי אור,

בתחילת הפרשה של קבלת התורה כ' בחודש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל כנגד ההר, לכאורה פסוקים אלו הם כפל לשון, וחז"ל הק' דרשו ביום הזה בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, ולכאורה קשה ביומא קמא לא אמר ולא מידי, וא"כ מה שייך לומר בכל יום יהיה בעיניך כחדשים.

הנה חז"ל ה' דרשו על ויבואו עמלק וילחם עם ישראל ברפידים מאי רפידים שרפו ידיהם בד"ת, ולכאורה קשה איזה דבר תורה היה להם שיהיה שייך רפיון הלא עדיין לא קיבלו התורה, ופי' השם משמואל שהרגישו רפיון איך יוכלו לקבל התורה, כי ידעו גודל מעלת קבלת התורה"ק, והרגישו רפיון באיזה פנים יקבלו התורה, אבל רפיון יכול להביא לידי קרירות שיתייאש מכל, וזה מה שהביא עמלק.

ולכן לאחר מלחמת עמלק שהתחזקו מיד ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני, מקום הסנה, שהקב"ה גילה למשה שבכל המצבים יש סיעתא דשמיא, וזהו הענין של בכל יום

יהיה בעיניך כחדשים, שהאדם צריך להרגיש התחדשות בכל יום, ואעפ"י יומא קמא לא אמר ולא מידי אבל דוקא ביום זה יש התחזקות להמשיך.

בטור סימן תי"ז איתא שהמועדים ניתקנו כנגד האבות, פסח כנגד אברהם דכ' לוישי ועשי עוגות ופסח היה, שבועות כנגד יצחק שתקיעת שופר של מתן תורה היה בשופר מאילו של יצחק, סוכות כנגד יעקב דכ' ולמקנהו עשה סוכות, ויש להבין השייכות של חג השבועות דוקא ליצחק, [אצל אברהם מוכן הענין שנאמר לו בברית בין הבתרים ענין הגלות, ואצל יעקב איתא שהבטיח לו הקב"ה והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך, והוא ענין פריסת סוכת שלום וצילא דמהימנותא, אבל השייכות ליצחק צריך ביאור.

ונראה בהקדם הגמ' פסחים דף ס"ח: רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדו לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא, והדבר צריך ביאור מה ענין של רב יוסף דוקא ומה היתה כונתו בזה, וי"ל דהנה בברכות דף ח: איתא אמר רב יהודא הזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו דאמרינן לוחות ושברי לוחות מונחים בארון, ומצינו בנדרים דף מ"א. רב יוסף חלש איעקר ליה לימודיה, לכן אמר אי לאו האי יומא שניתנו הלוחות הראשונות שמזה נלמד ענין הזהירו בזקן ששכח תלמודו, לא היה לי קיום.

אבל באמת יש בזה ענין עמוק יותר, דהנה כלל ישראל בגלות הם בבחינת שברי לוחות וגם הם נקראים זקן ששכח תלמודו, ושמעתי מסה"כ האלמו"י מפיטקצ'וב ז"ל רמז נאה אנכי אנכי היא מנחמכם, מה שיש שני לוחות היא הנחמה לכלל ישראל שהקב"ה רצה שגם הם ישארו בארון, ורב יוסף שהיה מלך בסורא [בתחילת אלף החמישי, ונולד בתחילת אלף החמישי כמבואר בסדר הדורות, והוא התקופה שלאחר שני אלפים תורה]. קרה אצלו ענין זו, להורות על הענין של נצחיות של כלל ישראל אפילו במצב של שכח תלמידו, ולכן אמר אי לאו ההוא יוצא דקגרים, ענין קבלת התורה שניתן לכל דור ודור, אפילו במצב רחוק כמה יוסף איכא בשוקא.

ומבואר בשבת דף פ"ט: אמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך, לעת"ל יאמר לו הקב"ה לאברהם אבניך חטאו אמר לפניו רבוש"ע ימחו על קדושת שמך, וכן ביעקב, אמר לו ליצחק בניך חטאו, אמר לפניו רבוש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה ונשמע קראת להם בני בכורי, עכשיו בני ולא בניך, ועוד כמה חטאו, כמה שנותנו של אדם שבים שנה, דל עשרין דלא עונשת עליהו פשו להו חמשיין, דל עשרין וחמשיין דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא, דצלווי ומיכל ודבית הכסא, פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סוכל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך, ואת"ל כולם עלי, הא קריבית נפשי קמך, פתחו ואמרו אתה אבינו וכו', נמצא שיצחק אבינו הוא המעורר רחמים עבור כלל ישראל בזמן הקיסרו, ולכן שפיר נקרא חג השבועות ע"ש יצחק אבינו שההוא יומא קגרים לקיום כלל ישראל, שגם השברי לוחות ישראל.

וי"ל דזהו ענין אילו של יצחק ענין מסי"ג, שמבואר

בשם הצעש"ט סק' זי"ע כפה עליהם הר כגיגית ואמר אם אתם מקבלין התורה מוטב ואם לאו "שם" תהא קבורתכם, ענין הכפיה על דורות הנמוכים, ובפרשת וזאת הברכה כ' אף חובב עמים כל קדושיי בידך והם תכו לרגלך ישא מדברותיך, ופרש"י שהם תכו עצמן לתוך תחתית ההר לרגלך בסיני, ונשאו עליהם עול תורתך, וזהו בחג השבועות שאנחנו מקבלים את התורה בשמחה ובטוב לבב, כי אנחנו יודעים שזה קיום כלל ישראל בגלות.

כ' בתוה"ק רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך וגו', יום אשר עמד לפני ה"א בחורב וגו' אשר ילמדו ליראה אותי כל הימים, ויש להתבונן למה הקפיד התורה שיזכור את מעמד הר סיני, דבשלמא אם היה קפידא שלא ישכח את התוה"ק היה מוכן, אבל למה יש קפידא שיזכור את מעמד הר סיני, וי"ל דבמעמד הר סיני כ' אתה הראית לדעת כי ה' הוא הא' אין עוד מלבדו, ופרש"י כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד, דהיינו שהשיגו השגות גדולות שאפילו מלאך אינו יכול להשיג, והסיבה לכך כדי שבני ישראל יהיה להם הבושה לחטוא כידוע העומד לפני המלך או מי שהוא גדול ממנו הוא מתבייש לעשות חטא, וכדכ' אחר קבלת התורה ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, ודרשו חז"ל זו מידת הבושה, ולכן צויה ה' שיזכרו את מעמד הר סיני שאז ראו גדלות הבושה וממילא כשיזכרו את זו יהיה לו מידת הבושה.

מידת הבושה הוא א' ממידות בני ישראל, וחז"ל אמרו [בנדרים דף כ.]. מי שאין לו בושת פנים בידוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני, ויש להשתמש במידת הבושה כשעושה עבירה, אבל בעשיית המצוה יש להשתמש ממידת ויגבה לבו בדרכי ה', כי מידת הבושה נובע רק מיראת הרוממות, וכשהדבר נוגע לכבוד שמים אדרבה, ועי' ביצה כ"ה: ישראל עזין שבאומות, ולכן א' מיסוד התבדלות בין ישראל לעמים הוא במידה זו. דברתי בענין הצניעות, ואין להתפעל מהנכרים ומלבושיהם והשקפותיהם, ידענו בכל הדורות שאף שבני ישראל סבלו אבל שחקנו עליהם, ושמעתי מר"ז נל"ה שבאושוויץ כשעמדו על האפפעל ר"ל שרו ביחד אקדמות, מי כעמך ישראל אין להתפעל מהם ומהמונם, ויש לקיים מצות ומנהגי ישראל מיט א' שטאלצקיים אתה בחרתנו מכל העמים וכו'.

בירמיהו פ"ב הלך וקראת באזני ירושלים לאמור כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך, ופכש"י והרד"ק דקאי על מתן תורה שהיה כחופה, ויש להסביר הענין דכו"ע בשבת ניתן תורה לישראל, וי"ל הטעם כי שבת קביעה וקיימא ומשה רצה שהתורה יהיה נשאר באופן של קביעות אצל בני ישראל בקשר חזק ואמיץ בלי שום פירוד ח"ו, לכן ניתן בשבת כדי שיהיה בו שני הבחינות, ושבת הוא בחי' אהבה, לכן נקרא אהבת כלולתיך, והתורה נשאר קביעה וקיימא אף בזמן החורבן אין לנו שיוור רק התורה הזאת, עוד אמרתי לפי הגר"א ששבת רצה בת זוג, שבכל הברואים יש משפיע ומקבל, ושבת הוא המשפיע לבני ישראל כזוג, וזה ע"י התורה, ולכן אי לאו ההוא יומא פ"י דניתן בשבת כמה יוסף איכא בשוקא.

לע"נ

הרה"ח ר' דוד אליהו בן הרה"ח ר' יוסף חיים גרינוואלד זצ"ל

לע"נ

הרה"ח ר' בנימין בייטש בן הרה"ח ר' ישראל חזנוני זצ"ל

מגילת רות

על תחילתן שלא נתגיירו כראוי, עיי"ש, וכן היה אצל רות וערפה.

בספר שופטים י"ב ח' כ' וישפוט אחריו את ישראל אבצן מבית לחם ויקהילו שלשים בנים ושלשים בנות וגו' ובב"ב צ"א איתא אבצן זה בועז ועשה ששים סעודות לנישואי בניו ובנותיו ולא זימן את מנוח אבי שמשון כי לא היה לו בנים והיה אומר הוא לא יפרע לי בנישואי בניו ומת כל בניו בחייו ולמנוח נולד בן והוא שמשון שנעשה שופט בישראל, וקשה איך עשה דבר כזה וגם לבועז ג"כ נשאר בן הוא עובד אבי ישי אבי דוד אלא עומק הדברים הם כך בב"ב ט"ז איתא שפנינה לשם שמים נתכוין, כמו כן היתה כונת בועז, היות ומבואר בתרג"י עה"פ יהי דן שמשון היה עתיד להיות משיח ועי' בחת"ס עה"פ לא יסור שעד דוד היה אפשריות להיות כן, א"כ הוצרך בועז לגרום שמנוח יתפלל על בן שיהיה מושיען של ישראל והס"מ ידע שעתיד דוד להיות מושיען של ישראל ולכן עשה כל פעולות שאפשר למנוע לידת משיח, וגרם בדרך עיקופין למיתת בני נבועז עד שלקח רות ששם לא הרגיש הס"מ בכל הנעשה ובזה השכיל בועז עליו.

ויאמר לה בועז לעת האוכל גושי הלום וגו' ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחומץ ואמרו חז"ל רמז לה שעתיד בן לצאת ממנה שמעשיו קשין כחומץ, ומנו מנשה, ולכאורה יקשה למה הוצרכה לזאת לשמוע בשורה לא טובה, וי"ל לפי"ד הגמ' סנהדרין ק"ב: שרב אשי היה דורש במלכים ואמר למחר נדרוש מחברינו מנשה אתחזי' לי' בחלום ואמר לו חברך קרית ליה תא היודע מאיזה מקום בפת אתה צריך לבצוע המוציא א"ל לא ידענא א"ל ממקום שנקרמו פני הפת בתנור, ונפסק כן להלכה בהל' בציעת הפת, ויש בזה ענין עמוק כי רות בא לגוון בועז והוא זורה על הגורן, סידורא דפת יש בה י"א עבודות כנגד י"א קליפות, כידוע שבכוחות הטומאה יש י"א ארורים, שעל זה נאמר ארורה האדמה וגו' בזיעת אפיק תאכל לחם, וכנגדם יש י"א סממני קטורת כמבואר בכתבי האריז"ל, וכמו כן אפשר לתקנם על ידי עבודת סידורא דפת להכין לחם עד שיכול לברך ולומר המוציא לחם מן הארץ, ולכן רמז לה בועז שגם מנשה סוכ"ס יהיה לו תיקון.

איתא **צמתס** סופר רמז המבואר בספרים והוא "דמה בן פרץ", פירושו שכל פסוק במגילת רות מתחלת בו' חוץ משמנה פסוקים, ואותן שמנה הו' שבחסרו נמצאו בקאפיטל קי"ט המתחלת אשרי תמימי דרך ששם כ' תיבת "עדותך" ח' פעמים שקורים הו' במיוחד [דהיינו לא חולם ד' אלא חולם ו'] והם בשמנה אותיות הנ"ל באותיות דמ"ה ב"ן פרץ, וענין הו' הבולט בתיבת עדותך, מורה לימוד גדול, כי העדות מורה על השראת השכינה שע"י המצוה אשר קדשנו במצותיו שהיא קודם המצוה ע"י ההכנה למצוה, וו' החיבור מורה על הדביקות בה' יתברך שזה תכלית האדם בעולמו.

הנה כל פסוקי רות הם במספר שמונים וחמשה, ואלו הי' כל התחלתם בוי"ו היו פ"ה פעם וי"ו עולה כמספר שי"ה, אמנם עדיין היה חסר שלימות של עבודת דוד המלך ע"ה, עד שבא דוד המלך ע"ה וחבר בתמניא אפין ח' פסוקים שסימנם דמה בן פרץ שיש בהם עדותיך מלא וי"ו, דמה הוא לשון דומיה, שדוד שתק בשעה שביזו אותו כמו שמצינו במעשה של שמעון בן גרא, וחזיק עצמו ע"י עדותיך שהוא גימטרי' שי"ה.

קריאת מגילת רות הוא להראות ענין קבלת התורה שצריך להיות בקבלת עול גמורה, ולכן נענש אלימלך שעזב את ארץ ישראל בימי רעב, והלך לו לארץ מואב עם משפחתו, כי היה קשה עליו לסבול הרעב בא"י ואף שלעצמו היה לו ממון מ"מ לא רצה שיפול עליו האחריות של אחרים, ולעומת זה רות שהיתה בת מלכים קיבלה על עצמה עול התורה בדחוקות, ולבסוף זכתה לגדולה, ללמדך שכל התחלות קשות אבל בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, כמש"כ במגילת רות ותרא כי מתאמצת היא ללכת.

וזהו הענין שמצינו בטור שהביא על החגים שהם כנגד האבות הק', וחג שבועות כנגד יצחק שכ' בפרשת העקידה שהאיל נאחו בסבך בקרניו, לפעמים יש מניעות וקושיים קודם קיום המצוה אבל זה חלק מתועלת המצוה, לפום צערא אגרא, וכן מצינו ביצחק שחפר הבארות שסתמו שונאי הרבה פעמים ולא התייאש, עד שחפר הבאר שנקרא רחובות כמש"כ כי עתה הרחיב ה' לנו וגו'.

יש עוד לימוד בלשון ויהי בימי שפוט השופטים, לא הוזכר בכלל זמן ותקופה מתי קרה מעשה זה, וכן בספר שופטים שהוזכרו שני סיפורים א' פסל מיכה וב' פלגש בגבעה [שופטים י"ח וי"ט] שגרם לחורבן גדול בשבט דן ושנפלו יותר מפ' אלפים אנשים משבט בנימין, ולא נודע בדיוק מתי קרה, אלא העיקר בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה, וכ' המסר"ל להורות שאין ספרי נ"ך ספרי תולדות עם ישראל ומתי הדבר קרה לא נוגע לנו, אלא הלימוד שבו, שאם לא מציינים למנהיגי ישראל המורים לנו את דרך התורה ואיש הישר בעיניו יעשה זה גורם לחורבן רוחני וגשמי, וכן מתחיל מגילת רות ויהי בימי שפוט השופטים, ולא נודע לנו מתי זה קרה [הגם לפי ספר תולדות עם עולם היה בשנת 2792 לברי"ה ע"ה 3041 שנה שנה לכניסת יהושע לא"י]. מ"מ העיקר שהיה מצב של הפקרות, וזה גרם לרעב.

מחלון וכליון לפי המדרש [א, ד], לא גיירו את רות וערפה וכמש"כ נשאו להם נשים מואביות, וממה שנעמי ביקש מהם לחזור למואב משמע ג"כ שהיו נכריות, וכן משמע מיבמות מ"ז שלמדן כמה דיני גירות ממה שהשיבה רוח לנעמי כשהגיעו לא"י, וזה קשה מאוד להבין כי במדרש מבואר שהיו גדולי הדור כמש"כ אפרתים, ואפילו א"נ שנפלו ממדרגתם יש להבין, דאם היו נכריות למה כ' כל הפרשה של יבום וירושת נחלה ע"י רות אשת מחלון, הלא לא היה נישואין בכלל, ובזוהר חדש כ' דשפיר נתגיירו מקודם, וצריכים לומר שהיתה איזה גירות מקודם אבל לא היה נתקבל לכל הדיעות כגון גירות לפני שני דינים שיש מחלוקת אם נקרא גירות.

וי"א שזה היה בכלל גירות קטנה שהגדילו יכולים למחות, ובזה ניחא מה שאמרה נעמי "העוד לי בנים במעי והיו לכם לאנשים שבנה בנותי לכן כי זקנתי מהיות לאיש כי אמרתי יש לי תקוה גם הייתי לילה לאיש וגם ילדתי בנים" משמע דאם היה לה עוד בנים היתה מייבמת אותם, אף דהוי אשת אחיו שלא היה בעולמו, אבל א"נ דהוי גירות והתחנות בקטנותן, והוי הקידושין רק מדרבנן א"כ אולי לא גזרו איסור קירבה לאחר מיתה.

ועוד יש שמתרצים לפי"ד הרמב"ם סופי"ג הל' איסו"ב שכתב ששלמה המלך הנקרא ידיד ה' ושמשון המושיע האין נשאו נשים נכריות ותי' שכיון שחזרו בהן הנשים הוכיחו סופן

לע"נ

הרה"ח ר' פינחס בן הרה"ח ר' בנימין ביניש חזנוניס זצ"ל

אשר הלך לעולמו לאחר שהזכרן בייסורים קשים וקבלם באהבה בשב"ק פ' שמיני לסדר 'בקרובי אקדש' - בו ניסן תשע"ז

